

Міністерство освіти Азербайджанської Республіки
Міністерство освіти і науки України

Азербайджанський архітектурно-будівельний університет
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

BUILDING INNOVATIONS – 2020

Збірник наукових праць
за матеріалами

III Міжнародної
азербайджансько-української
науково-практичної конференції

1 – 2 червня 2020 року

Баку – Полтава 2020

УДК 330.3:338.242(477)

Варналій З.С., д.е.н., професор ORCID ID: 0000-0002-6654-8760
e-mail: vzs1955@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Онищенко С.В., д.е.н., доцент ORCID ID: 0000-0002-6173-4361
e-mail: s07onyshchenko@gmail.com

Маслій О.А., к.е.н., доцент ORCID ID: 0000-0003-2184-968X
e-mail: pugachaleksa@gmail.com

Глушко А.Д., к.е.н., доцент, ORCID ID: 0000-0002-4086-1513
e-mail: glushk.alina@gmail.com

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В НАПРЯМКУ ЗМІЦНЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

***Анотація.** Актуалізована проблема енергоефективності національної економіки в напрямку забезпечення енергетичної безпеки України. Проведено аналіз нормативно-правової бази реалізації державної регуляторної політики у сфері енергоефективності. Обґрунтовано рівень енергоефективності національної економіки. Встановлено причини стримування реалізації потенціалу в сфері енергоефективності в Україні та запропоновано заходи його підвищення.*

***Ключові слова:** енергоефективність, енергетична безпека, національна економіка, державна регуляторна політика.*

Varnalii Z.S., DSc, Professor ORCID ID: 0000-0002-6654-8760
e-mail: vzs1955@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Onyshchenko S.V., DSc, Assistant Professor ORCID ID: 0000-0002-6173-4361
e-mail: s07onyshchenko@gmail.com

Maslii O.A., PhD in Economics, Assistant Professor ORCID ID: 0000-0003-2184-968X
e-mail: pugachaleksa@gmail.com

Glushko A.D., PhD in Economics, Assistant Professor, ORCID ID: 0000-0002-4086-1513
e-mail: glushk.alina@gmail.com

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

INCREASING THE ENERGY EFFICIENCY OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE DIRECTION OF STRENGTHENING ENERGY SECURITY OF UKRAINE

***Abstract.** The problem of energy efficiency of the national economy in the direction of ensuring energy security of Ukraine is actualized. An analysis of the regulatory framework for the implementation of state regulatory policy in the field of energy efficiency. The level of energy efficiency of the national economy is substantiated. The reasons for restraining the realization of potential in the field of energy efficiency in Ukraine are established and measures to increase it are proposed.*

***Key words:** energy efficiency, energy security, national economy, state regulatory policy.*

Енергоефективність національної економіки є пріоритетним напрямом у сфері енергетичної політики багатьох країн світу. Розвиток цього напрямку обумовлений такими факторами, як: вичерпність невідновлюваних енергетичних ресурсів, відсутність альтернативи замінити їх на більш екологічно безпечні та менш енергоємні, наявність ризиків при їх видобутку, переробленні та транспортуванні – усі ці чинники сприяють розвитку досліджень у даному напрямі. У зв'язку з політичною та військовою нестабільністю у регіонах видобутку енергетичних ресурсів, напруженістю на світових ринках енергетичних ресурсів та зростанням цін на енергоносії вищенаведені фактори набувають все більшого значення [1].

Енергоефективність національної економіки є базисом для забезпечення енергетичної складової економічної безпеки країни та її конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. У зв'язку з цим необхідність підвищення рівня енергоефективності України є беззаперечною.

Починаючи з 2010 року, з моменту ратифікації протоколу «Про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства», правомірно констатувати активізацію процесу адаптації національного законодавства у сфері енергоефективності, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива до законодавства Європейського Союзу. В рамках виконання умов договору було прийнято ряд нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення впровадження європейських підходів до реалізації державної регуляторної політики у сфері енергоефективності. Процес вдосконалення регуляторної бази триває. Зокрема, у 2019 році прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» [2], положеннями якого визначена нова система підтримки «зеленої» енергетики: із 2020 р. нові потужності відновлюваної електроенергетики прийматимуть участь в аукціонах, що дозволить суттєво зменшити ціну на закупівлю електроенергії із відновлюваних джерел енергії. На сьогоднішній день Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України за допомогою проекту EU4ENERGY Ggovernans продовжує формувати стратегію розвитку енергетичної сфери: у процесі розроблення знаходиться Національний план дій з енергетики та клімату до 2030 року. Основними напрямками інтегрованого плану визначено: безпека, солідарність і довіра; інтегрований внутрішній енергетичний ринок; енергоефективність; кліматична дія – декарбонізація економіки; дослідження, інновації та конкурентоспроможність [3].

Констатуючи ґрунтовну нормативно-правову базу у сфері енергоефективності, слід відмітити недостатній рівень її практичної реалізації. Згідно з аналітичними звітами міжнародної організації World Economic Forum у 2017 році Україна у Глобальному рейтингу енергоефективності (Global Energy Architecture Performance Index) посіла 73 місце серед 127 країн [4]. З 2018 року World Economic Forum запровадила новий рейтинг енергоефективності країн світу, додавши перспективний елемент готовності країни до переходу на енергоефективний шлях розвитку, який отримав назву Energy Transition Index. Згідно з рейтингом у 2018 році Україна посідала 104 місце серед 114 країн, а її готовність до переходу на енергоефективний шлях розвитку національної економіки визначена на рівні 34%. У 2019 році, незважаючи на підвищення рівня готовності до 35%, в загальному рейтингу країна зайняла 107 місце, поступившись позиціями Ірану, Боснії і Герцеговині та Беніну [5, 6].

Узагальнюючим показником енергоефективності національної економіки та ключовим показником енергетичної безпеки держави є енергоємність ВВП. В Україні протягом останніх 20 років спостерігається поступове зменшення енергоємності ВВП з максимального 0,588 кг.н.е./дол.США у 1996 році до 0,238 кг.н.е./дол.США у 2018 році [7]. Проте, незважаючи на позитивну динаміку, темпи підвищення енергоефективності

національної економіки України протягом 2011-2018 рр. є занадто низькими зважаючи на декларування та впровадження європейських підходів до реалізації державної регуляторної політики у сфері енергоефективності. Так, рівень споживання енергетичних ресурсів на одиницю ВВП в Україні є надвисоким, перебуває в небезпечній зоні близькій до критичного значення і перевищує середньосвітовий рівень більше ніж в 2 рази, а рівень в країнах ЄС більше ніж в 3 рази (рис. 1).

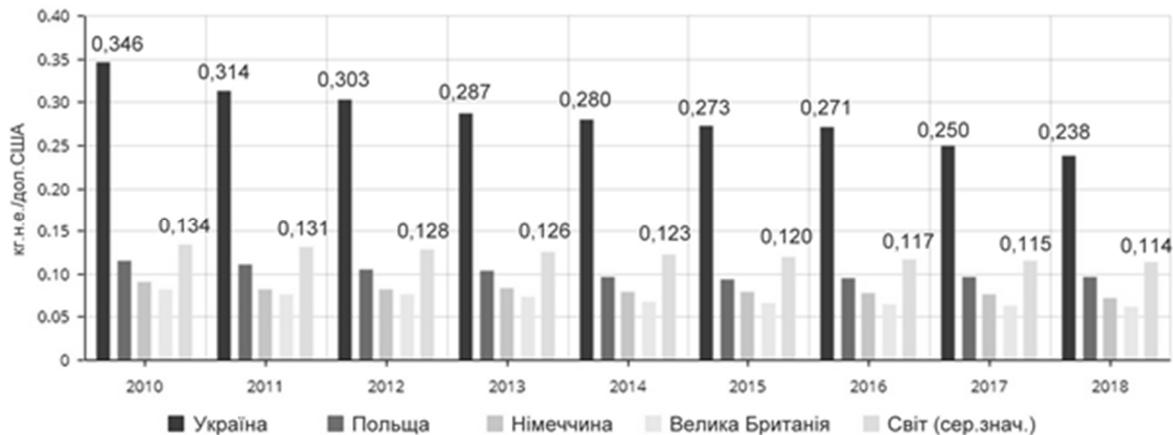

Рис. 1. Енергоємність ВВП України та інших країн світу у 2010-2018 роках
Джерело: авторська розробка за даними [7]

Поряд з цим, згідно з оцінкою Інституту загальної енергетики НАН України, нереалізований потенціал енергозбереження та енергоефективності сягає 48% [8]. Головними причинами стримування реалізації потенціалу у сфері енергоефективності в Україні правомірно визначити: недосконалість економічних механізмів мотивації до енергоефективного споживання; недостатність інформаційного забезпечення щодо раціонального використання енергетичних ресурсів та недостатність досвіду з фінансування енергоефективних проектів з боку інвесторів чи інвестиційних банків; низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної енерготранспортної системи, що зумовлено високим моральним і фізичним зносом.

З метою забезпечення підвищення рівня енергоефективності як базису зміцнення енергетичної безпеки, в першу чергу, необхідно створити ефективну форму й механізм взаємодії влади, бізнесу та наукового потенціалу в даному напрямку, враховувати позитивний світовий досвід та продовжувати співпрацю з європейськими партнерами, на кшталт проекту EU4ENERGY Ggovernans, щодо вдосконалення енергетичної інфраструктури. Цілеспрямовані регуляторні заходи та подальше вдосконалення нормативно-правової бази у сфері енергоефективності дозволить підвищити рівень енергетичної безпеки України та зміцнити позиції на світовому рівні.

Список використаних джерел

1. Іскаков А.А. Енергоефективність національної економіки в контексті її еколого-економічної безпеки / А.А. Іскаков, І.М. Кобушко // *Механізм регулювання економіки*. – 2016. – № 3. – С. 88–96.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» від 25.04.2019 р. № 2712-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2712-19>.
3. Офіційний сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://saee.gov.ua/uk/news/2945>.